

B. Các loại hiện tượng tương ứng khác nhau của ngũ hành

Là một người Phương Đông, tôi cho rằng người Phương Tây có những thắc mắc về ngũ hành như trên cũng là tất nhiên. Bởi vì, bất kể là vấn đề gì, khi mà ta chưa hiểu bản chất của nó thì ta làm sao có thể hiểu được những biểu hiện khác nhau của nó cũng như những giới hạn của nó.

Người Phương Đông xưa có một khía cạnh khác người Phương Tây ở chỗ, do quá tín nhiệm giá trị tương ứng của ngũ hành, cho nên có những mặt biểu hiện của nó đã dùng nhầm phạm vi tương ứng đến khi gặp trở ngại thì đã đem tư tưởng chấp nhận số phận lấp hết khe hở trong ý thức, không còn chỗ để có thể nảy sinh ra được những nghi ngờ về các mặt biểu hiện khác nhau của ngũ hành ấy bị những giới hạn gì khi ứng dụng nó vào đời sống. Hơn nữa muốn hiểu cho hết các khía cạnh của vấn đề này đòi hỏi sức hiểu biết phải nhiều, thời gian để xem xét kỹ cũng phải dài, trong khi cái điều cốt yếu ấy không phải bất cứ người nào cũng có thể có được

Nhân dịp khảo sát kỹ lại nội dung tương ứng của ngũ hành để viết theo những tài liệu cổ và những thực nghiệm khoa học hiện đại, tôi thấy như sau:

1. Sự tương ứng giữa ngũ hành với các màu, các mùi vị, các thể chất, các khiếu, với lục phủ, ngũ tạng, với các mùa trong năm là hoàn toàn phù hợp với con người ở khắp nơi thuộc nửa cầu phía Bắc.

2. Sự tương ứng theo mùa ở phía nam bán cầu, các hành vẫn tương ứng với quan hệ tâm sinh lý con người. Riêng về thành phần nhiệt độ của khí theo phương hướng đã có sự thay đổi. Sự thay đổi nhiệt độ của khí so với bắc bán cầu là do thời điểm mặt trời chiếu sáng vuông góc với chí tuyến nam ngược chiều với thời điểm mặt trời chiếu sáng vuông góc với chí tuyến bắc. Vào ngày đông chí, mặt trời chiếu sáng vuông góc với chí tuyến nam, lúc này không khí ở đây nóng lên, đồng thời ở chí tuyến bắc lạnh đi. Vào ngày hạ chí, mặt trời chiếu sáng vuông góc với chí tuyến bắc, lúc này không khí đây nóng lên, đồng thời ở chí tuyến nam lạnh đi. Sự khác nhau này làm cho tính chất nóng, lạnh, ẩm, hanh theo mùa ở hai nửa bán cầu tuy có cùng một hành trong một mùa, nhưng có hai nhiệt độ môi trường do góc chiếu sáng khác nhau tạo ra.

Sự thay đổi nhiệt độ theo mùa không những chỉ do góc chiếu sáng giữa các mùa vuông góc trên những vùng khác nhau tạo ra mà còn do vị trí của cả quả đất trên quỹ đạo khác nhau khi ở các mùa khác nhau. Sự thay đổi vị trí của quả đất trên quỹ đạo khác nhau đem đến sự thay đổi nhiệt độ môi trường nhiều hơn sự thay đổi góc chiếu sáng trên quả đất gây ra. Tôi chưa có số liệu cụ thể trong tay về sự chênh lệch nhiệt độ giữa hai mùa ở nam chí tuyến nói riêng và ở nam bán cầu nói chung, nhưng ta có thể dự đoán bằng các phép tính sau:

Trước hết ta hãy thống nhất với nhau rằng:

- Góc chiếu sáng thay đổi lớn nhất gây ra chênh lệch nhiệt độ lớn nhất trong ngày là giữa trưa và giữa đêm.

- Vị trí quả đất thay đổi khác nhau trên quỹ đạo lớn nhất gây ra chênh lệch nhiệt độ lớn nhất giữa các mùa là vào giữa mùa hạ và giữa mùa đông.

- Ở hai nửa cầu trái đất vào giữa hai mùa đông và hạ có sự chênh lệch nhau về nhiệt độ, sự chênh lệch này bằng tổng số của cả hai sự chênh lệch, chênh lệch vị trí quả đất trên quỹ đạo, chênh lệch góc chiếu sáng giữa các vùng trên trái đất gây ra.

Đó là những nguyên tắc do thực tế tình hình tạo ra. Bây giờ tôi lấy tình hình cụ thể ở Việt Nam làm những con tính để chứng minh nguyên tắc trên.

Nhiệt độ chênh lệch tối đa giữa ngày và đêm ở khắp lãnh thổ Việt Nam trung bình thường là từ 10 đến 12 độ C ; Chênh lệch tối đa giữa hai mùa hạ và đông ở Hà Nội là khoảng 20 độ C.

Nếu góc chiếu sáng thay đổi lớn nhất là bằng 180 độ, tức là giữa trưa và giữa đêm (theo con số trung bình ở Việt Nam) bằng 10 đến 12 độ C, thì sự chênh lệch nhiệt độ do góc chiếu sáng khác nhau ở hai chí tuyến Bắc và Nam sẽ có thể bằng nhiệt độ chênh lệch tối đa trong ngày đem chia cho 180 độ rồi nhân với khoảng cách giữa hai chí tuyến bắc và nam.

$(10 \text{ đến } 12 \text{ độ C}) \times (22 \text{ độ } 33 \text{ phút} \times 2 = 44 \text{ độ } 46 \text{ phút})$

180

= từ 2,5 đến 3 độ C

Theo kết quả tính toán như trên, sự chênh lệch nhiệt độ do góc chiếu sáng khác nhau trên hai chí tuyến vào giữa hai mùa đông và hạ chỉ làm cho nhiệt độ tối đa giữa hai mùa co lại, mà không làm cho khí hậu bốn mùa theo các tính chất nóng, lạnh, ẩm, hanh thay đổi (Nếu không tính đến các điều kiện khả năng hấp thụ nhiệt khác nhau ở những vùng khác nhau).

Khoảng chênh lệch nhiệt độ hai mùa ở nam chí tuyến có thể bằng: 20 độ C $\pm$ (2,5 đến 3 độ C x 2) = 14 đến 15 độ C, hoặc bằng 25 đến 26 độ C.

3. Sự tương ứng theo tỷ lệ khí với hướng gió:

Về tỷ lệ khí theo phương hướng gió ở mặt đất, có thể có sự không trùng lặp theo phương hướng mà ngũ hành đã xếp loại tương ứng. Tùy theo tình hình địa dư cụ thể, mỗi loại địa hình sẽ cho một tỷ lệ khí nhất định, lúc này ta phải bỏ qua khía cạnh tương ứng của phương hướng mặt đất theo hành mà chỉ lấy tỷ lệ khí theo hành làm chính. Bởi vì: Như ta đã biết, tỷ lệ khí mới là nội dung bản chất của ngũ hành. Ví dụ: Bờ phía tây đại lục địa Âu, Á, ở đây tuy cùng là ven biển như phía đông, tình trạng nóng, lạnh ở hai phía bắc và nam cũng giống như ở vùng Phương Đông, nhưng ở hai hướng đông và tây có địa hình mang tính chất ngược nhau. Ở Phương Đông thì phía đông là biển, gió đông ở bờ phía tây đại lục địa là hanh khô mà không thể làm ẩm ẩm như gió đông đã ghi trong sự tương ứng của ngũ hành ở Phương Đông.

Tuy sự khác nhau về địa hình ở các phương hướng trong vùng cụ thể làm cho các hướng gió trong vùng cụ thể đó có tỷ lệ khí khác với tỷ lệ khí theo phương hướng ứng với ngũ hành ở Phương Đông, nhưng sự khác nhau này chỉ làm ảnh hưởng - tới hướng gió theo mùa, làm cho tình trạng gió theo mùa ở các vùng khác nhau có tỷ lệ khí khác nhau, còn như các sự tương ứng về các mặt khác của tự nhiên với ngũ hành thì không có sự khác nhau, dù ở những vùng có địa hình và khí hậu rất khác nhau như đã nêu trong những kết quả thực nghiệm của các nhà khoa học Phương Tây.